

ประติมากรรมดินเผารูปคนจูงลิง

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทONG

ประติมากรรมดินเผารูปคนจูงลิง พบที่เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ศิลปะทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๔
(ประมาณ ๑,๒๐๐ - ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว) จัดแสดง ณ ห้องอู่ทองศรีทวารวดี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อู่ทอง

ประติมากรรมขนาดเล็กทำจากดินเผา แสดงรูปเด็กผู้ชายยืนเปลือย สวมเครื่องประดับเป็นสายสร้อย
ที่อาจหมายถึงเครื่องราง และกำไลข้อมือ ที่สะโพกคาดด้วยเชือกหรือแถบผ้า มือขวาถือเชือกกำลังล่ามหรือ
จูงลิงที่นั่งยอง เกาะขาอยู่ด้านหน้า มือซ้ายถือกิ่งผลไม้

คติหรือความหมาย

ของการสร้างประติมากรรมรูปคนจูงสิง มีผู้ให้ความเห็นแตกต่างกัน ๒ ประเด็น ได้แก่

ประติมากรรมดินเผา รูปคนจูงสิง
จัดแสดง ณ ห้องอุทงศรีทวารวดี
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทง

- ❖ เขียน ยิ้มศิริ อธิบายว่า ประติมากรรมรูปคนจูงสิง อาจเกี่ยวข้องกับหนุมานที่ชาวอินเดียนับถือ สำหรับเป็นเครื่องรางป้องกันภัยอันตราย หรืออาจเป็นการยกย่องสิงที่เป็นสัตว์คอยช่วยเหลือมนุษย์ในการทำมาหากิน ซึ่งเป็นความหมายทางโลก

- ❖ อลิซาเบธ โลออนส์ (Elizabeth Lyons) เชื่อว่า รูปสิงไม่มีความเกี่ยวข้องกับหนุมานที่เป็นทหารเอกของพระรามแต่อย่างใด แต่น่าจะมีความหมายเกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทในเรื่องการควบคุมจิตของมนุษย์ โดยเปรียบเทียบสิงที่เป็นสัตว์ชุกชอนและว่องไวกับจิตใจของคนที่ไม่อยู่นิ่ง บุคคลที่จะบรรลุมรรคผลหรือนิพพานได้นั้นต้องเป็นผู้ที่สามารถควบคุมจิตของตนเองให้สามารถหลุดพ้นออกจากความวุ่นวายได้ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาท ดังนั้น ประติมากรรมรูปคนถือสายเชือกจูงสิงและถือข้อผลไม้ จึงเป็นการล่อหลอกและบังคับให้สิงอยู่นิ่งกับที่ เปรียบเสมือนการควบคุมจิตของตนเองให้นิ่งเพื่อบรรลุธรรมขั้นสูงสุด

ประติมากรรมดินเผาขนาดเล็กรูปคนจูงลิง พบโดยทั่วไปในแหล่งโบราณคดีสมัยทวารวดี โดยพบจำนวนมากที่เมืองโบราณอู่ทอง แต่ยังไม่สามารถสรุปได้ว่ามีแนวความคิดในการสร้างอย่างไร อาจทำขึ้นเป็นของเล่น หรือเป็นความเชื่อในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะรูปคนจูงลิง ไม่เคยพบในแหล่งอารยธรรมร่วมสมัยแห่งอื่น และเนื่องจากประติมากรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่มีศิระษะ นักวิชาการบางท่านจึงสันนิษฐานว่าอาจสร้างขึ้นเพื่อการสะเดาะเคราะห์ เช่นเดียวกับตุ๊กตาเสียดบาล

ด้านหน้า

ด้านข้าง

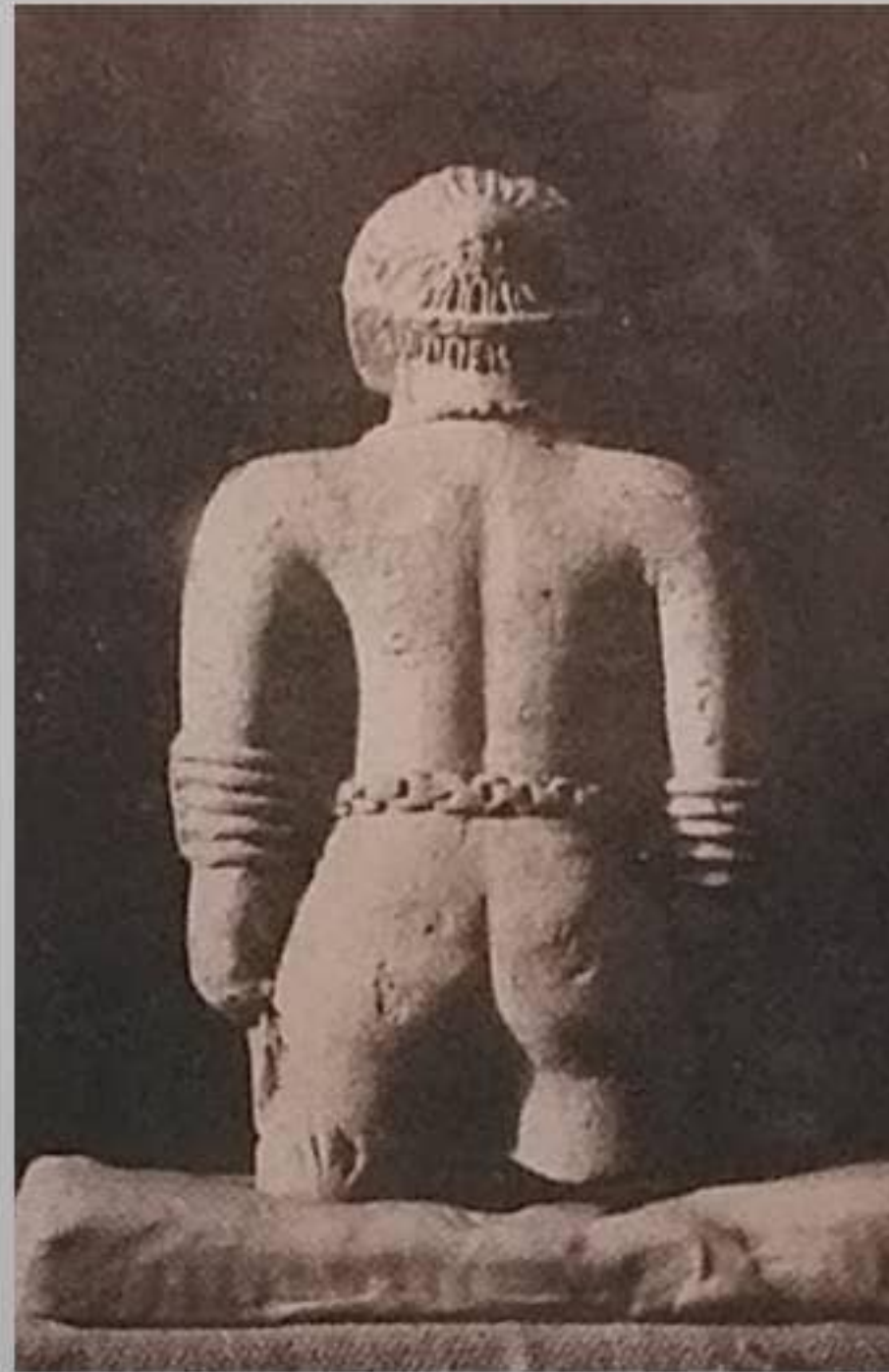

ด้านหลัง

ด้านข้าง

ตุ๊กตาลักษณะนี้ทำขึ้นโดยใช้แม่พิมพ์ประกบสองชิ้น สืบเกตุจากรอยตะเข็บทางด้านข้างของลำตัว จัดเป็นลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมทวารวดีในภาคกลางของประเทศไทย อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๕ หรือประมาณ ๑,๑๐๐ - ๑,๓๐๐ ปีมาแล้ว โดยพบทั้งที่เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมืองโบราณจันเสน อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ และเมืองโบราณบ้านคูเมือง อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ตุ๊กตาดินเผา รูปคนจูงลิง
ได้จากเมืองโบราณจันเสน
อำเภอตากลี
จังหวัดนครสวรรค์

ที่มา: กองโบราณคดี กรมศิลปากร, “เรื่องการสำรวจเมืองโบราณที่โคกจันเสน
ตำบลจันเสน อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์,” ใน จันเสนเมืองโบราณ, ๒๕๑๐.

โบราณวัตถุที่ได้จากการสำรวจภายในเมืองโบราณจันเสน จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้แก่ ภาชนะดินเผา พระพิมพ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับ รวมทั้งประติมากรรมดินเผาขนาดเล็ก มีรูปแบบคล้ายกับที่พบจากเมืองโบราณอุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สะท้อนการเป็นชุมชนที่มีอายุร่วมสมัยกันและเจริญขึ้นภายใต้วัฒนธรรมเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร, กองโบราณคดี. “เรื่องการสำรวจเมืองโบราณที่โคกจันเสน ตำบลจันเสน อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์.” ใน *จันเสนเมืองโบราณ*. จัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในวันรับและสมโภชพระประธานอุโบสถวัดจันเสน วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๐.
- กรมศิลปากร. *โบราณคดีเมืองอุทอง*. สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๒ สุพรรณบุรี กรมศิลปากร จัดพิมพ์, ๒๕๔๕.
- เขียน ยิ้มศิริ. “ประติมากรรมพื้นบ้านของอุทอง.” *โบราณวิทยาเรื่องเมืองอุทอง*. พระนคร : ศิวพร, ๒๕๐๙.
- กรมศิลปากรรวบรวมจัดพิมพ์เนื่องในงานเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๙.
- มยุรี วีระประเสริฐ. “คนจูงลิง ประติมากรรมดินเผาที่อินทร์บุรี.” รายงานการขุดค้นและขุดแต่งโบราณสถานที่บ้านคูเมือง ตำบลห้วยชัน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๐. กรุงเทพฯ: ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๒.
- สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, หม่อมราชวงศ์. “ตุ๊กตารูปคนจูงลิงในวัฒนธรรมมอญ (ทวารวดี).” *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. ฉบับภาคการศึกษาต้น พ.ศ. ๒๕๒๙.
- Lyons, Elizabeth. “Two Dvaravati Figurines.” *Journal of the Siam Society*. Vol.61, part 1 (January) 1973.